

اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح تنقیح قوانین حوزه معدن»

مقدمه

فرایند تنقیح قوانین در حوزه معادن و صنایع معدنی یکی از الزامات شفاف‌سازی، رفع پیچیدگی‌ها، ابهامات و اصلاح قوانین و مقررات این حوزه است. بدون شک تنقیح قوانین هر حوزه‌ای باید با مشارکت و حرکت هم‌افزای دستگاه‌های اجرایی و تقنینی کشور صورت گیرد به طوری که فهرست قوانین کلی و قوانین معتبر در هر حوزه‌ای احصا شده و مشخص شود چه قوانینی به‌عنوان قوانین معتبر حوزه معادن و صنایع معدنی در نظر گرفته شده‌اند. از میان قوانین معتبر، براساس یک تقسیم‌بندی معین، قوانین منسوخ به همراه منشأ نسخ قانون مشخص شده و دستگاه‌های اجرایی در خصوص قوانین نسخ شده اعلام نظر کنند. مجموعه این فرایندها موجب پالایش قوانین حوزه معادن و صنایع معدنی و ایجاد یک نظام شفاف و بدون ابهام قانونی خواهد شد.

مشخصات طرح

دوره دهم - سال سوم

شماره ثبت:

۴۶۰

بررسی کلیات طرح

براساس بررسی‌های صورت گرفته، تاکنون حرکت جدی در زمینه تنقیح قوانین حوزه معادن و صنایع معدنی صورت نگرفته است و سابقه تاریخی روشنی به‌جز مواردی که قوانینی نسخ شده‌اند، وجود ندارد. ماهیت فرایند تنقیح قوانین نیاز به هماهنگی و هم‌افزایی دستگاه‌های اجرایی و تقنینی دارد و بدون همراهی این دو با یکدیگر فرایند تنقیح قوانین فرایندی ناقص و بدون نتیجه خواهد بود. در حوزه معادن و صنایع معدنی، مشارکت دستگاه‌های اجرایی چون: وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و وزارت امور اقتصادی و دارایی در خصوص تنقیح قوانین این بخش لازم است.

شماره چاپ:

۱۰۸۱

تاریخ چاپ:

۱۳۹۷/۶/۱۳

سرفصل‌های زیرمجموعه کد معدن شامل ساختار و تشکیلات، اکتشاف، استخراج و بهره‌برداری از معادن، صنایع معدنی، مالکیت معادن، حفاظت و ایمنی معادن، مناطق ویژه اقتصادی معادن و جرائم و تخلفات است بنابراین با توجه به اینکه عنوان طرح «تنقیح قوانین حوزه معدن» نامگذاری شده است، باید قوانین همه سرفصل‌های کد معدن مورد بررسی قرار گیرد و تنقیح شود.

معاونت پژوهش‌های

زیربنایی و امور تولیدی

دفاتر: مطالعات انرژی،

صنعت و معدن

مطالعات حقوقی

در تقسیم‌بندی قوانین این طرح، در بخش (الف) فهرست احکام منسوخ ضمنی، منتفی، زائد، متروک و غیرضروری و در بخش (ب) فهرست احکام مدت منقضی آمده است. در خصوص این تقسیم‌بندی ذکر این نکته لازم است که تفکیک قوانین منسوخ، منتفی و... بیان نشده است و همه به‌صورت یک لیست ۷۰ ردیفی آمده است و مشخص نیست هر کدام از قوانین در چه بخشی قرار می‌گیرند. از نظر حقوقی تعریف مشخصی برای احکام «زائد»، «متروک» و «غیرضروری» وجود ندارد و باید از این منظر تعریف شوند. همچنین قوانین منتفی باید توسط دستگاه‌های اجرایی اعلام شود و تشخیص این قوانین منوط به بررسی آنها در کمیته‌های کارشناسی با حضور دستگاه‌های مختلف است.

شماره مسلسل:

۳۱۰۱۶۱۴۱

تاریخ انتشار:

۱۳۹۷/۸/۲۰

در برخی قوانین که در طرح آمده است، احکامی وجود دارد که مدت منقضی نیامده و تمام قانون منقضی نمی‌شود اما در لیست قوانین مدت منقضی آمده است. تعدادی از قوانین نیز مربوط به موضوعات و حوزه‌های مختلف است و باید مشخص شود که کدام قسمت از قانون، ماده واحده یا تبصره نسخ می‌شود. منشأ قوانین نسخ شده مشخص نشده است و بررسی دقیق این موضوع نیازمند مشخص شدن منشأ نسخ قوانین است.

بررسی موردی برخی قوانین ذکر شده در طرح

در این بخش برخی از قوانینی که در این طرح مورد بررسی قرار نگرفته و یا نیاز به بررسی بیشتر دارند، ذکر شده است:

- قانون متمم قانون انحصار تجارت خارجی (ماده (۲)) مصوب ۱۳۰۹/۱۲/۲۰ به موجب ماده (۱) قانون انحصار تجارت خارجی مصوب ۱۳۱۱/۴/۱۹ نسخ صریح شده است.
- قانون تعرفه گمرکی و اجازه انعقاد قراردادهای گمرکی مخصوص با دول خارجه مصوب ۱۳۰۷/۲/۱۳ به موجب ماده (۵) قانون تعرفه گمرکی مصوب ۱۳۱۵/۲/۳ نسخ صریح شده است.
- قانون بودجه سال ۱۳۴۷ (تبصره «۱۲» دائمی) مصوب ۱۳۴۶/۱۲/۲۹ نسخ ضمنی شده است.
- قانون خرید اراضی کشاورزی برای تأمین نیازمندی‌های صنعتی و معدنی مصوب ۱۳۴۸/۴/۹ (مواد (۱) تا (۳)) به موجب لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ نسخ ضمنی جزئی شده است.
- قانون بودجه سال ۱۳۵۵ کشور (تبصره «۵۵» دائمی) مصوب ۱۳۵۴/۱۲/۲۱ نسخ ضمنی شده است.
- لایحه قانونی در مورد واگذاری تونل‌ها و تأسیسات معدن ده‌ملا شاهرود به مدرسه عالی معدن شاهرود مصوب ۱۳۵۸/۱۲/۲۷ با اجرا منتفی شده است.
- ماده (۲۸) بند رابعاً قانون متمم بودجه سال ۱۳۱۳ مملکتی مصوب ۱۳۱۲/۱۲/۲۶ هم مرتبط با معادن است که ذکر نشده است.
- قانون قرارداد استخراج معدن اکسید دوفر جزیره هرمز مصوب ۱۲۹۰/۸/۹ در فهرست احکام مدت منقضی آورده شده است که ایراد دارد زیرا در احکام این قانون موادی وجود دارد که پس از انقضای مدت نیز دارای اعتبار است و باید وضعیت آن را مشخص کرد.
- قانون امتیاز انحصاری استخراج معادن زغال‌سنگ اطراف مشهد به آقای ولی خان اسدی مصوب ۱۳۰۹/۷/۲۷ نیز موادی دارد که پس از انقضای مدت نیز دارای اعتبار است.
- بند «ج» ماده (۱۱) قانون اجازه ساختن و نگهداری لوله حمل نفت به شرکت لوله نفت ایران مصوب ۱۳۱۵/۱۱/۱۸ در ردیف ۳۵ طرح آمده است که بند «و» ماده (۸) نیز مرتبط با معدن است و اظهار نشده است.
- موارد ذکر شده شامل همه قوانین ذکر نشده و یا دارای ابهام نیست و ممکن است موارد متعدد دیگری نیز وجود داشته باشد که نیازمند بررسی دقیق کارشناسی است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

طرح تنقیح قوانین حوزه معدن برای شفاف‌سازی، رفع پیچیدگی‌ها، ابهامات و اصلاح قوانین و مقررات این حوزه ضروری است اما به‌منظور بررسی بیشتر و اظهار نظر دستگاه‌های اجرایی مرتبط با این حوزه نیاز به بررسی کارشناسی بیشتری در این حوزه احساس می‌شود. پیشنهادهای زیر بدین منظور ارائه می‌شود:

- تشکیل کمیته تخصصی تنقیح قوانین حوزه معدن با مشارکت کمیسیون صنایع و معادن مجلس، معاونت قوانین مجلس، مرکز پژوهش‌های مجلس، نمایندگان از دستگاه‌های اجرایی مرتبط (وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی)، معاونت حقوقی ریاست جمهوری، سازمان بازرسی، اتاق بازرگانی و تشکل‌های معدنی به‌منظور بررسی دقیق و کارشناسی موضوع و اعلام نظر به معاونت قوانین مجلس،

- احصا فهرست کلی قوانین و قوانین معتبر حوزه معدن و صنایع معدنی،

- تقسیم‌بندی دقیق و شفاف براساس تعاریف مشخص حقوقی: منسوخ، منتفی با اجرا، مدت منقضی،

- ذکر منشأ نسخ قوانین.

بنابراین براساس مطالب ذکر شده، کلیت طرح تنقیح قوانین لازم و ضروری است اما این طرح از نظر مرکز پژوهش‌های مجلس دارای

اشکالات جدی می‌باشد و نیازمند تشکیل کمیته برای بررسی کارشناسی و دقیق‌تر است.

